

РЕЗЮМЕ

на представените научни трудове

на ас. д-р Ива Монева,

кандидат за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” в
ПН „Икономика” – Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската
дейност (Счетоводна отчетност във финансовия, публичния и частен сектор)

За участие в обявения от ВСУ „Черноризец Храбър” конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” представените от ас. д-р Ива Монева научни трудове са както следва: самостоятелна монография – 1, студии и статии – 5 (една от които в съавторство), доклади в научни конференции – 6, учебници и учебни помагала – 6 (пет от които в съавторство), други – 2 или общо 20 броя, с общ обем 544 страници. Представените за рецензиране доклади са от международни научни форуми (2 броя на английски език) и национални научни форуми с международно участие (4 броя на български език). Публикациите свързани със защитата на докторската дисертация не са представени за рецензиране.

А. Монографии

1. Монева, И. Настояще и бъдеще на справедливата стойност, *електронно издание, Е-ЛИТЕРА*, 2015, ISBN 978-954-2912-55-2, 135 стр.

В изследването се разглеждат сложните, но особено актуални проблеми, свързани със справедливата стойност. Въпросът за справедливата стойност е дискуссионен. Повсеместното ѝ използване в международните счетоводни стандарти дълго време не беше подкрепено с конкретна регламентация. Важен етап в решението на този проблем е изготвянето на международен стандарт за финансови отчети (МСФО) 13 – Оценяване по справедлива стойност. Стандартът закрепил едно единно определение на понятието справедлива стойност и регламентира основни принципи и методи за нейното измерване. Новият стандарт, обаче, не намира все още широко приложение. Основна причина за така сложилата се ситуация е липсата на разбиране на справедливата стойност и заложените в нея основни положения, ниско ниво на взаимодействие и контакт или по-скоро липса на взаимодействие и контакт между счетоводители, финансисти и оценители, отказ от използване на разсъждения в ежедневната практика на счетоводителя и въобще липсата на интелектуална любознателност в голяма част от професионалните гилдии.

Всичко това дава основание да се изследва същността, мястото, значението и регламента в счетоводно – правен и професионално – оценителски аспект на оценката по справедлива стойност. Базирайки се главно на изискванията на международните счетоводни стандарти, международните одиторски стандарти и международните стандарти за оценяване, проучените практически и теоретични изследвания, коментарите, анализите на финансовите отчети е направен опит да се изследва и анализира състоянието на оценката по справедлива стойност и съответно да се идентифицират проблемите пред нея.

Разработката е своеобразно продължение на авторските търсения по въпросите за справедливата стойност. Настоящото изследване надгражда дисертация за придобиване на ОНС „доктор” по научна специалност „Счетоводна отчетност, анализ и контрол на стопанската дейност” на тема „Използване на справедливата стойност при представяне на активите във финансовите отчети на предприятията”, успешно защитена на 29.05.2013 г. в СА „Д. А. Ценов”, Свищов.

Монографията съдържа две глави. В първа глава се изследва състоянието и проблемите в приложението на оценката по справедлива стойност. Направен е преглед на оценките в Концептуалната рамка на финансовите отчети и в Директива 2013/34/ЕС, в резултат на което са изведени различията в разбирането и нормативното регламентиране на оценките в англо – саксонската и континенталната школи. Разгледани са причините за появата на справедливата стойност и са систематизирани многообразните ѝ аспекти. Хронологизирани са основните етапи в създаването и приложението на МСФО 13 Оценяване по справедлива стойност. Втора глава е посветена на счетоводно-правните и професионално-оценителските аспекти на оценката по справедлива стойност. Резюмирано е представена оценката по справедлива стойност в международните счетоводни стандарти, международните одиторски стандарти и международните стандарти за оценка и са очертани различията в нормативните им регламенти. Открити са бъдещите проблеми в приложението на справедливата стойност през фокуса на предстоящата конвергенция в областта на оценките между международните счетоводни стандарти и международните стандарти за оценяване.

Б. Студии и статии

2. Градев, Н., Монева И. Някои проблеми при класификацията на счетоводните обекти, балансовите статии и счетоводните сметки в специализираната литература и в нормативните актове. // *Годишник т.6*, ВСУ, 2000, с. 94 – 107

В студията се разглеждат проблемите за класификацията на счетоводните обекти, балансовите статии и счетоводните сметки в литературата по теория на счетоводството у нас след 1992 г. и в действащото към началото на 2000 г. национално счетоводно законодателство. Обособяват се преценки, изводи и препоръки за теорията и практиката в тази област.

3. Монева, И. Новият сметкоплан за стопанската дейност – основа за съставянето на индивидуалните сметкопланове на предприятието. // *сп. "Данъчна практика"*, 2002, бр. 4, с. 42 – 45

В статията се прави анализ на някои моменти към тогава действащия национален сметкоплан за стопанската дейност и се обособяват предложения за решаването на съответни проблеми при съставянето на индивидуалните сметкоплани от предприятията. Препоръчва се усъвършенстване на някои регламенти и се предлагат конкретни решения за това.

4. Монева, И. Някои аспекти на счетоводната политика, свързана с разходите по животозастраховане. // *сп. Известия на Съюза на учените – Варна, серия „Хуманитарни науки“*, 2007, бр. 1, с. 39-42

В статията се застъпва становището, че разходите по животозастраховане от страна на работодателите са добра инвестиция за сигурност и отворена социална политика от такъв тип се възмездява многократно. В тази връзка се разглеждат някои методологически въпроси при разработването на счетоводна политика във връзка с отчитането на разходите в предприятието за животозастраховане.

5. Монева, И. Принципът на справедливата цена във финансовия отчет на предприятието – общ преглед. // *сп. Известия на Съюза на учените – Варна, серия „Хуманитарни науки“*, 2008, бр. 1, с. 62-66

В статията се прави общ преглед на справедливата стойност. Установява, че в литературата няма единна и ясна интерпретация на понятието за справедлива оценка в терминологично отношение и по същество. Термините справедлива цена, справедлива

стойност и справедлива оценка се използват като синоними. Авторът впоследствие, в други свои разработки променя мнението си, че са синоними и привежда доказателства в подкрепа на тази своя, развила се във времето, теза. В статията се заявява, че тя е част от научно изследване, чиято цел е да изясни, определи мястото и смисъла на справедливата стойност в системата на счетоводните принципи, влияещи на методологията по изготвяне на финансовия отчет и икономическите последици от това за потребителите им. Всъщност, това е първата авторова разработка по проблема за справедливата стойност.

6. Монева, И. Справедливата стойност и икономически добавената стойност. // *сп. Счетоводна политика*, 2012, бр.1-2, с. 24 – 32

В статията се разглежда оценката по справедлива стойност и връзката между нея и добавената икономическа стойност. Добавената икономическа стойност е част от концепцията на стойностно-базирания мениджмънт или управлението на бизнеса, чиято основна цел е максимизиране на стойността на компанията и съответно благосъстоянието на нейните собственици. Установява се, че справедливата стойност е един от факторите на добавената икономическа стойност и влияе върху нея. Откроява се разбирането, че в счетоводството е започнал плавен преход от счетоводния към финансовия модел и че финансовия резултат от счетоводния модел вече е функция на стойността. Дава се отговор на въпроса дали може чрез справедливата стойност да се определи икономическата стойност на предприятието и се констатира, че справедливата стойност е в служба на интереса по създаване на стойност.

В. Доклади

7. Монева, И. За някои особености при прилагането на методите за амортизация. // *Сборник научни трудове от четвърта международна научно-приложна конференция “Съвременни проблеми в теорията и практиката на управление на предприятията”*, ТУ – Варна, 2002, юли, с. 46 – 51

В доклада се прави характеристика на някои, не намерили място, до момента на разработката, в специализираната литература и в периодичните издания по счетоводство, методи за амортизация на активи и се разработват примери за тяхното практическо прилагане. Не се обсъжда използването на методите за амортизация и икономическата изгода от тяхното приложение.

8. Монева, И. По въпроса за същността на таксите по обслужване на банковите сметки и отчитането им в предприятията. // *Сборник научни трудове от международна научно-практическа конференция „Евроинтеграционните процеси и предизвикателства пред стопанската отчетност, анализа и одита, СА „Д. А. Ценов”*- Свищов, 2006, октомври, с. 161 – 165

В доклада се интерпретира въпроса за счетоводното отчитане на таксите за откриване и обслужване на сметките и за обработка на документите в банката. Въпросът е актуален, т.к. практиката предлага възможност за отчитане на тези разходи като разходи за дейността по икономически елементи. Основание за това е обстоятелството, че банката е външно лице за предприятието и услугата, която тя оказва по обслужване на банковите сметки и обработка на документите е разход за външни услуги. В разработката се застъпва и се аргументира становището, че тези разходи са финансови разходи.

9. Монева, И. За разсрочването или отсрочването на данъчните задължения. // *Сборник научни трудове от шестата международна научно-приложна конференция “Съвременни проблеми в теорията и практиката на управление на предприятията”*, ТУ – Варна, 2006, юли, с. 257 – 261

В доклада се обръща внимание на възможността за временно облекчаване на данъчната задължнялост чрез един не много популярен и съответно рядко използван в практиката начин за разсрочване и отсрочване на публичните държавни вземания, в частност на данъка върху печалбата и данъка върху доходите на физическите лица. С други думи, разглежда се възможността данъчният субект с напълно законно основание да отсрочи или разсрочи във времето плащането на данъците си. Отчита се, че не се спазва финансова дисциплина и че има ясно изразена тенденция на увеличаване на данъчните задължения на предприятията, резултат не от извършване на стопанска дейност и от формиране на положителен финансов резултат, а от невъзможността данъчните задължения да се погасяват навреме. Застъпва се становището, че отсрочването и разсрочването може да се разглежда като своеобразна форма на кредитиране. Дискусията по тези въпроси е актуална и към момента.

10. Moneva, I. The fair value in the financial statements of the Bulgarian enterprises. // *Selected proceedings of the conference "Global transformations: culture, politics & economy"*, Jagiellonian university, Cracow, Poland, 17 – 19 december 2010, p. 109 – 115

В доклада се разглежда българската практика по приложението на справедливата стойност във финансовия отчет. Достига се до извода, че тя се възприема по-скоро като функция на оценителя, отколкото на счетоводителя, т.к. счетоводителите в България се притесняват да излязат извън рамката на собствената си компетенция. Ревюто на проблемите, възникващи при използването на справедливата стойност у нас предизвика интерес и дискусия от страна на участниците в конференцията, за която е подготвян доклада, и затвърди усещането на автора, че пред счетоводната гилдия стои дело с голяма проблематика.

11. Moneva, I. A short overview of theoretical advantages and disadvantages of the financial statements prepared at fair value. // *Selected proceedings of the 3rd International Conference "The Economies of Balkan and Eastern Europe Countries in the changed world"*, EBEEC 2011, Pitesti, Romania, 5-7 May 2011, p. 39 – 44

В доклада се разглежда справедливата стойност като нова парадигма и въпросите, свързани с нея - колко подходящо е използването ѝ, какво е нейното значение и как точно трябва да бъде измерена. Привеждат се аргументи за предимствата на финансовия отчет по справедлива стойност и за неговите недостатъци. Установено е, че финансовият отчет, изготвен по справедлива стойност има множество предимства и недостатъци. В определени ситуации, в зависимост от гледната точка, целта и прочее критерии предимствата стават недостатъци и обратно недостатъците са предимства. Обсъждането на този въпрос е сложна задача, задача с много предизвикателства. Поради факта, че докладът е подготвян за конференция в чужбина се разглежда и въпроса, че справедливата стойност е по-скоро нова практика за България.

12. Монева, И. Емпирично изследване на използването на справедливата стойност на активите във финансовите отчети на предприятията. // *Сборник с доклади от научна конференция „Качество и полезност на счетоводната информация“*, изд. „Наука и икономика“, ИУ – Варна, 2012, с. 326 – 335

Докладът е посветен на емпиричното изследване на използването на справедливата стойност за нефинансовите и финансовите активи в предприятията от индекса на БГ 40, с изключение на кредитните институции. В конкретика е установено нейното използване за 2010 г. и 2011 г. общо за активите и по видове активи. Изследването е първото по рода си в България и поставя отправни точки на широк кръг от въпроси, свързани със справедливата стойност и нейното използване. Доказва се, че справедливата стойност не е все още напълно равнопоставена като оценка.

Г. Учебници и учебни помагала

13. Решовски, Б., И. Монева. Сборник от задачи по финансово счетоводство, ВСУ „Черноризец Храбър”, Университетско издателство, 2002, ISBN 954-715-137-1, общо - 188 стр. , от които 19 автори. Разработени глава 5 и глава 7.

Сборникът е съобразен с утвърдената учебна програма на дисциплината „Финансово счетоводство”. В него са включени 55 методически примера с решени задачи и 60 задачи за упражнения и самоподготовка на студентите. Съдържа 10 глави, приложен е разгърнат сметкоплан на стопанското предприятие.

14. Решовски, Б., И. Монева. Сборник от задачи по финансово счетоводство, ВСУ „Черноризец Храбър”, Университетско издателство, 2005, второ допълнено и преработено издание, ISBN 954-715-279-3, общо - 232 стр. , от които 50 автори. Разработени глава 1 и глава 8, съвместно с Б. Решовски.

Сборникът е втори преработен, разширен и допълнен вариант на предходното издание. В него са включени 56 методически примера с решени задачи и 72 задачи за упражнения и самоподготовка на студентите и 5 теста. Допълнително са включени въвеждащи въпроси към всяка глава и основни раздели. Съдържа 8 глави, приложен е примерен национален сметкоплан.

15. Милев, С., Б. Решовски, И. Монева, Н. Грозева. Сборник от задачи по финансово счетоводство, ВСУ „Черноризец Храбър”, Университетско издателство, 2012, трето допълнено и преработено издание, ISBN 978-954-715-553-4, общо - 254 стр. , от които 102 автори. Разработени глава 1, глава 3, глава 4 и глава 8, съвместно с Б. Решовски.

Сборникът е трети преработен, разширен и допълнен вариант на предходното издание. В него са включени 57 методически примера с решени задачи и 76 задачи за упражнения и самоподготовка на студентите, 5 теста за годишни финансови отчети и

въвеждащи въпроси към всяка глава и основни раздели. Разработена е нова глава за тестове и казуси от проведени държавни изпити. Съдържа 9 глави, приложен е примерен национален сметкоплан.

16. Свраков, А., И. Монева, Н. Грозева. Основи на счетоводството, *ВСУ “Черноризец Храбър”*, Университетско издателство, 2013, първо издание, ISBN 978-954-715-607-4, общо - 136 стр., от които 19 автори. Разработен втори раздел, съвместно с Н. Грозева.

Ръководството е първо издание и е съобразено с учебната програма на дисциплината Основи на счетоводството. Представени са синтезирано лекциите на преподавателя. Ръководството дава възможност на студентите да следят последователността на изложението на лектора, да отбелязват основните въпроси, необходими за правилното разбиране на лекционния материал, да допълват изложението на лектора, да записват разискваните примери в хода на лекциите, да използват примерите в часовете за упражнения или за самоподготовка. Разделено е на две части.

17. Милев, С., И. Монева, Н. Грозева. Ръководство по финансово счетоводство, *електронно издание в платформата на ВСУ за дистанционно обучение*, 2013, общо – 64 стр., от които 23 автори. Разработени т.т. 4, 5, 6, 7 и 9 от глава 4, глави: 5, 8, 9 и 10.

Ръководството е съобразено с учебната програма на дисциплината Финансово счетоводство. В него последователно са разгледани най-важните елементи на всяка отделна лекция, така, че те да следват и въпросника по дисциплината, предназначен за подготовка на студентите за полагането на изпита. Въпросите са изложени кратко, в тезисен вид. По някои от тях са включени решени примери, които допълват и изясняват тяхното изложение. Всички представени данни са примерни и от тях не следва да се правят изводи или обобщения. Използваната нормативна литература е актуална към 31 декември 2013 г. Съдържа 12 глави.

18. Монева, И., Учебно ръководство по банково и бюджетно счетоводство, *електронно издание, Е-ЛИТЕРА*, 2015, ISBN 978-954-2912-56-9, 86 стр.

Ръководството е първо издание и е съобразено с учебната програма на дисциплините Банково счетоводство и Бюджетно счетоводство. Представени са синтезирано лекциите на преподавателя. Към всяка тема има разработени практически

примери. Разделено е на две части. В края на всяка част има тест за самоподготовка. Използваната нормативна литература е актуална към юни 2015 г.

Д. Други

19. Монева, И. Отзив за статия Новият сметкоплан за стопанската дейност – основа за съставянето на индивидуалните сметкопланове на предприятието // *в-к Експерт – счетоводител*, 2002, бр. 13, с. 6–7

Отзивът във вестника е за статия публикувана в сп. “Данъчна практика”, 2002, бр. 4, резюмирана като публикация в Б-З. В отзива се акцентира на основните моменти на статията.

20. Монева, И. Резултати от проведена анкета за проучване на финансовата грамотност на ученици // *e-journal на ВСУ*, 2015, бр.8,

<http://ejournal.vfu.bg/bg/administrationandmanagment.html>

В материала се извеждат резултатите от проведена анкета за проучване на финансовата грамотност на ученици. Анкетата е част от подготвителен етап за разработване на проект за оценка на състоянието на финансовата грамотност на учениците. Резултатите от нея са обявени и обсъдени на проведена на 8 май 2015 г. във ВСУ „Черноризец Храбър” кръгла маса на тема "Финансовото включване на младежта. Ролята на университета". Кръглата маса е едно от събитията, посветени на финансовото образование. Анкетата и резултатите от нея са част й от изследване, свързано с международен проект „Бизнесуроци, ориентирани към международно действие – WIN-WIN” по програма Еразъм +, КА 2, партньор по който е ВСУ „Черноризец Храбър”.

28.08.2015, Варна

Изготвил: ас. д-р Ива Монева